

แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม
ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร 2
Participatory Student Affairs Administration Approach of Protpittayapayat
School, The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2

ศิwapath ภารุงเศรษฐพงษ์

Siwapat Bamrungsetthapong

โรงเรียนพรตพิทยพยัต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

Protpittayapayat School, The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2, Thailand

E-mail: siwapatb@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 และ 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และครู รวมทั้งสิ้น 162 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาพิเศษ และครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน รวม 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน และแบบประเมินแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.58) และด้านการติดตามและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.55$, S.D. = 0.71) 2) แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงาน การตัดสินใจ การติดตามและประเมินผล และการสนับสนุนทรัพยากร ผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า แนวทางมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.49) และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.41$, S.D. = 0.55) แนวทางนี้เน้นการสร้างคณะทำงานบูรณาการ การจัดเวิร์กช็อปการวางแผน การใช้สถานนักเรียนเป็นกลไกการตัดสินใจ การพัฒนาระบบติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการระดมทรัพยากร

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม; การบริหารกิจการนักเรียน; โรงเรียนพรตพิทยพยัต

Abstract

This research aimed to 1) study the current state of participation in student affairs administration at Protpittayapayat School under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2, and 2) develop a participatory student affairs administration approach for Protpittayapayat School under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. The research population consisted of school administrators, school board members, and teachers, totaling 162 people. Key informants included 9 experts, school administrators, educational supervisors, and teachers responsible for student affairs. Research instruments included a questionnaire on the current state of participation in student affairs administration and an evaluation form for the participatory student affairs administration approach. Statistical analysis included means, standard deviations, and content analysis.

The research findings revealed that 1) the current state of participation in student affairs administration was overall at a high level ($\bar{x} = 3.90$, S.D. = 0.63). When considered by aspects, implementation had the highest mean score ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.58) while monitoring and evaluation had the lowest mean score ($\bar{x} = 3.55$, S.D. = 0.71). 2) The developed participatory student affairs administration approach comprised 5 aspects: participation in planning, implementation, decision-making, monitoring and evaluation, and resource support. Expert evaluation showed that the approach had overall appropriateness at the highest level ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.49) and overall feasibility at a high level ($\bar{x} = 4.41$, S.D. = 0.55). This approach emphasizes creating integrated working committees, organizing participatory planning workshops, using student councils as decision-making mechanisms, developing participatory monitoring and evaluation systems, and establishing collaborative networks for resource mobilization.

Keywords: participatory management; student affairs administration; Protpittayapayat School

1. บทนำ (Introduction)

การบริหารกิจการนักเรียนเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านทั้งในด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิต ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (Boonrodram, 2.25) ในศตวรรษที่ 21 การบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมจึงได้รับความสำคัญมากยิ่งขึ้น เนื่องจากช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความรับผิดชอบ และความยั่งยืนในการดำเนินงาน (Anderson and Lee, 2022)

การมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนมีความสำคัญในหลายมิติ ทั้งการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ประชาธิปไตย การพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตาม การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (Suchatlampong, 2020) จากการศึกษาวิจัยของ Thongsri et al. (2014) พบว่ารูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ คณะกรรมการกิจการนักเรียน ขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียน และกระบวนการบริหารกิจการนักเรียนแบบ

มีส่วนร่วม อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการศึกษาในบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในเขตกรุงเทพมหานครยังมีจำกัด โดยเฉพาะการศึกษาที่เน้นการพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมที่ครอบคลุมทั้งการศึกษาสภาพปัจจุบัน การพัฒนาแนวทาง และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ จากผู้ทรงคุณวุฒิ งานวิจัยส่วนใหญ่ที่ผ่านมาจะศึกษาในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กหรือโรงเรียนในจังหวัด ซึ่งมีลักษณะและความซับซ้อนในการจัดการที่แตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในเขตเมือง

โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีนักเรียน ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาทั้งองค์กรจำนวนมากกว่า 3,000 คน โรงเรียนอยู่ใกล้สถานที่สำคัญต่าง ๆ ได้แก่ มหาวิทยาลัย โรงเรียนระดับประถมศึกษา โรงพยาบาล สถานีตำรวจ วัด สำนักงานเขตลาดกระบัง สวนสาธารณะ และชุมชนท้องถิ่น บริเวณโดยรอบของโรงเรียนเป็นชุมชนที่มีความหลากหลาย มีประชากรอาศัยอยู่จำนวนมาก และมีการจราจรที่หนาแน่น สภาพแวดล้อมดังกล่าวส่งผลให้เกิดความท้าทายในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการบริหารกิจการนักเรียนที่ต้องคำนึงถึงปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ เช่น ปัญหาความปลอดภัย การใช้สารเสพติด และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนพรตพิทยพยัตประกอบด้วย 10 งานหลัก ได้แก่ งานระดับชั้น งานคณะสี งานเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานสถานศึกษาสีขาวและปลอดภัย งานส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิต และป้องกันยาเสพติด งานคุณธรรมจริยธรรม งานรักษาความปลอดภัย งานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ความซับซ้อนและความหลากหลายของงานเหล่านี้ต้องการการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนและบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาเบื้องต้น พบว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนพรตพิทยพยัตยังมีข้อจำกัดในบางด้าน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ซึ่งส่วนใหญ่ยังเป็นการดำเนินการโดยฝ่ายบริหารและครูเป็นหลัก ขณะที่นักเรียนและผู้ปกครองมีบทบาทเป็นผู้รับการประเมินมากกว่าผู้ร่วมประเมิน นอกจากนี้ การสื่อสารและการประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ยังไม่เป็นระบบที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมยังมีข้อจำกัด สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

งานวิจัยของ Wongwatkesom and Thiantet (2024) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนในโรงเรียน พบว่าการมีส่วนร่วมในระดับต่าง ๆ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่งานวิจัยของ Rungarun and Trairat (2024) แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนจำเป็นต้องมีการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

ด้วยเหตุนี้ การวิจัยครั้งนี้จึงมีความจำเป็นในการศึกษาสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนพรตพิทยพยัต และพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม 5 ด้าน ตามแนวคิดของ Likert (1967), Davis and Newstrom (1985), Koontz and O'Donnell (1990), และ Stoner and Freeman (1992) ที่ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินงาน การตัดสินใจ การติดตามประเมินผล และการสนับสนุนทรัพยากร ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนพรตพิทยพยัต และสามารถเป็นต้นแบบสำหรับ

โรงเรียนอื่น ๆ ที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ประชาธิปไตยและการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพให้กับผู้เรียนอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน ในโรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม สำหรับโรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)

3.1 ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 13 คน ครู จำนวน 145 คน รวมทั้งสิ้น 162 คน ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษาเนื่องจากกลุ่มดังกล่าวเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารกิจการนักเรียน และสามารถสะท้อนสภาพปัจจุบันได้อย่างรอบด้าน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นอาจารย์ด้านการบริหารการศึกษาและ/หรือด้านจิตวิทยา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 2 คน ศึกษาพิเศษจำนวน 2 คน ครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียนจำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน ในโรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้/งาน ระดับการศึกษาสูงสุด และตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน ในโรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม สำหรับโรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended Question)

และ แบบประเมินแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม สำหรับโรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) แบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC) ระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 0.50 และมีการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้ให้ข้อมูลที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มที่ศึกษาแต่มีคุณลักษณะคล้ายกันจำนวน 15 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

ของ Cronbach พบว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.92 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล และ 2) แบบประเมิน มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC) ระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 0.50 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม และการบริหารกิจการนักเรียน แล้วจึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย
- 2) สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน ในโรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยจัดทำแบบสอบถาม ในรูปแบบออนไลน์ โดยผู้วิจัยแจกให้ประชากรด้วยตนเอง
- 3) วิเคราะห์สภาพปัจจุบันฯ ที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถาม
- 4) วิเคราะห์และจัดทำ ร่าง แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม สำหรับโรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
- 5) นำเสนอร่างให้แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ พร้อมให้ข้อเสนอแนะ
- 6) นำเสนอแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม สำหรับโรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลรายละเอียดดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklists) วิเคราะห์โดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่และค่าร้อยละ
- 2) วิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน ในโรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งการแปลความสภาพปัจจุบัน โดยการนำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ มาทำการเปรียบเทียบระดับตามแนวคิดของเบสท์ (John W. Best, 1997) เพื่อใช้ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้
 - ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากที่สุด
 - ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก
 - ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง
 - ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับน้อย
 - ค่าเฉลี่ย 0.50 - 1.49 หมายถึง สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับน้อยที่สุด
- 3) วิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม สำหรับโรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4. ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน ในโรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน ในโรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
การวางแผน (Planning)	3.95	0.62	มาก
การดำเนินงาน (Implementation)	4.20	0.58	มาก
การตัดสินใจ (Decision-making)	3.70	0.66	ปานกลาง
การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation)	3.55	0.71	ปานกลาง
การสนับสนุนทรัพยากร (Resource Support)	4.10	0.60	มาก
รวม	4.52	0.54	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.90$, $SD = 0.63$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 2 การดำเนินงาน (Implementation) ($M = 4.20$, $SD = 0.58$) และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 4 การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) ($M = 3.55$, $SD = 0.71$)

จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามในตอนี่ 3 พบประเด็นสำคัญหลายด้าน ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอให้โรงเรียนควรพัฒนาระบบการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแพร่ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็น ควรมีการจัดโปรแกรมการอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการมีส่วนร่วมให้กับครู นักเรียน และผู้ปกครอง เนื่องจากบางครั้งผู้เกี่ยวข้องยังขาดความเข้าใจในบทบาทและวิธีการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามยังเสนอให้มีระบบแรงจูงใจและการยอมรับสำหรับผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการจัดการข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของหลายฝ่าย ประเด็นที่ได้รับการกล่าวถึงบ่อยคือความจำเป็นในการบูรณาการแนวทางการมีส่วนร่วมเข้ากับหลักสูตรและการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะการเป็นพลเมืองที่ดีผ่านประสบการณ์จริง และควรมีการสร้างเครือข่ายกับโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดี

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม สำหรับโรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและการสังเคราะห์แนวคิดทางวิชาการ ผู้วิจัยได้พัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนพรตพิทยพยัต โดยประกอบด้วย 5 ด้านหลัก ดังนี้

ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน การวางแผนงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนพรตพิทยพยัต ควรเริ่มต้นจากการจัดตั้งคณะกรรมการที่ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และตัวแทนชุมชน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียนในทุกมิติ ตั้งแต่องานระดับชั้น งานคณะสี ไปจนถึงงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การจัดเวิร์กช็อปการวางแผนแบบมีส่วนร่วมควรดำเนินการเป็น

ประจำทุกภาคเรียน โดยใช้เทคนิคการระดมสมองและการวิเคราะห์ SWOT เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้ การวางแผนควรมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจนและวัดได้ พร้อมทั้งจัดทำปฏิทินการดำเนินงานที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์

ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การดำเนินงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมต้องยึดหลักการกระจายอำนาจและการเสริมสร้างศักยภาพของผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ นักเรียนควรได้รับโอกาสในการเป็นผู้นำและผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมในทุกงาน ไม่ว่าจะเป็นการเป็นแกนนำในงานคณะสี การเป็นอาสาสมัครในงานรักษาความปลอดภัย หรือการเป็นผู้ประสานงานในระบบดูแลช่วยเหลือเพื่อนนักเรียน ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษาทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและผู้อำนวยความสะดวก ขณะที่ผู้ปกครองและชุมชนมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนทั้งในด้านกำลังคน องค์ความรู้ และทรัพยากร การจัดการกิจกรรมควรมีความสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เช่น การจัดชั่วโมงโฮมรูม ประจำสัปดาห์สำหรับงานระดับชั้น การจัดเวทีสภานักเรียนประจำเดือน และการจัดค่ายหรือโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมรายภาคเรียน

ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กระบวนการตัดสินใจในการบริหารกิจการนักเรียนควรเปิดพื้นที่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โรงเรียนควรใช้สภานักเรียนและคณะกรรมการร่วมของแต่ละงานเป็นกลไกหลักในการพิจารณาและกำหนดนโยบายสำคัญ เช่น หลักเกณฑ์การให้คะแนนงานคณะสี แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวก มาตรการความปลอดภัย และรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย ในประเด็นที่กระทบต่อนักเรียนจำนวนมาก ควรจัดทำประชาคมหรือสำรวจความคิดเห็นเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการตัดสินใจ การประกาศมติและเหตุผลควรทำอย่างโปร่งใส พร้อมเปิดช่องทางให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถเสนอแนะหรืออุทธรณ์ได้ตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมที่รับผิดชอบและเป็นประชาธิปไตย

ด้านที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล การติดตามและประเมินผลงานกิจการนักเรียนควรมีระบบที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม โรงเรียนควรตั้งคณะติดตามและประเมินผลที่มีตัวแทนจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อร่วมกันกำหนดตัวชี้วัดที่วัดได้จริงทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้แก่ อัตราการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ผลลัพธ์ด้านทักษะและพฤติกรรมของนักเรียน ระดับความพึงพอใจ และประสิทธิผลของแต่ละงาน การใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น แบบฟอร์มเช็กลิสต์ การสะท้อนคิดหลังการปฏิบัติงาน และแบบประเมินแบบสั้นที่อ่านง่าย จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพและนำไปสู่การปรับปรุงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลการประเมินควรนำเสนอในรูปแบบแดชบอร์ดที่เข้าใจง่ายและเผยแพร่อย่างสม่ำเสมอ

ด้านที่ 5 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร การระดมและจัดหาทรัพยากรสำหรับงานกิจการนักเรียนควรดำเนินการแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โรงเรียนควรจัดตั้งกองทุนกิจการนักเรียนที่มีระเบียบการใช้จ่ายที่โปร่งใส และเปิดโอกาสให้สภานักเรียนและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาข้อเสนอโครงการ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น โรงพยาบาล หน่วยงานท้องถิ่น ตำรวจ สถานประกอบการ และเครือข่ายศิษย์เก่า จะช่วยเสริมทรัพยากรทั้งด้านบุคลากร อุปกรณ์ สถานที่ และองค์ความรู้ ระบบการขอสนับสนุนควรมีแบบฟอร์มที่เข้าใจง่าย ระบุวัตถุประสงค์ งบประมาณ ผลลัพธ์ที่คาดหวัง และหลักฐานความสำเร็จอย่างชัดเจน พร้อมทั้งมีการเผยแพร่ผลการอนุมัติและการใช้จ่ายเป็นรายไตรมาส เพื่อสร้างความไว้วางใจและความโปร่งใสในการบริหารจัดการ

ผลการประเมินแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม สำหรับโรงเรียนพรตพิทยพยัต
ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

การมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
การวางแผน	4.73	0.46	มากที่สุด	4.50	0.53	มากที่สุด
การดำเนินงาน	4.56	0.53	มากที่สุด	4.33	0.58	มาก
การตัดสินใจ	4.73	0.46	มากที่สุด	4.50	0.53	มากที่สุด
การติดตามและประเมินผล	4.53	0.53	มากที่สุด	4.17	0.61	มาก
การสนับสนุนทรัพยากร	4.73	0.46	มากที่สุด	4.56	0.51	มากที่สุด
รวม	4.65	0.49	มากที่สุด	4.41	0.55	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนพรตพิทยพยัต โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.49) และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.41$, S.D. = 0.55) แสดงให้เห็นว่าแนวทางที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสูงและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในบริบทของโรงเรียนพรตพิทยพยัต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่อยู่ในระดับต่ำแสดงให้เห็นว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในระดับสูง

เมื่อพิจารณารายด้านในมิติความเหมาะสม พบว่า ทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมี 3 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.46) คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ต่ำ (0.46) แสดงถึงความเห็นพ้องกันสูงของผู้ทรงคุณวุฒิในด้านเหล่านี้ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.53) และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.53) ตามลำดับ

สำหรับมิติความเป็นไปได้ พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.51) อยู่ในระดับมากที่สุด ตามด้วยด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.53) ในขณะที่ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.58) และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.61) อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการติดตามและประเมินผลที่มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด (0.61) แสดงให้เห็นว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นที่แตกต่างกันมากขึ้นในด้านความเป็นไปได้ของการติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาสภาพปัจจุบันที่พบว่าด้านนี้เป็นจุดที่ต้องพัฒนาเป็นลำดับแรก

ทั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะว่าสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

ด้านจุดแข็งของแนวทาง ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าแนวทางที่นำเสนอมีความครอบคลุมและสอดคล้องกับหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนในฐานะผู้นำและผู้ขับเคลื่อนกิจกรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง ควรเพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสนับสนุนการมีส่วนร่วม และควรมีแผนการอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการมีส่วนร่วมให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ข้อควรระวังในการนำไปปฏิบัติ ควรมีการทดลองนำร่องในขนาดเล็กก่อนขยายผลทั้งโรงเรียน และควรมีกลไกการจัดการข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของหลายฝ่าย ความยั่งยืน ควรกำหนดแผนการสืบทอดและพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่เพื่อให้แนวทางนี้สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง

5. อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

1. วัตถุประสงค์ข้อ 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนพรตพิทยพยัต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$, S.D. = 0.63) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับที่น่าพอใจ แต่ยังมีพื้นที่ในการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rongsak and Thiamklang (2025) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่าการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wongwatkesom and Thiantet (2024) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการบริหารงานโรงเรียนบ้านโคกใบบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.58) ซึ่งอาจเนื่องมาจากโรงเรียนพรตพิทยพยัตได้ดำเนินการสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะระบบงานคณะสีที่มีรากฐานมาแต่เดิมและได้รับการพัฒนาให้นักเรียนมีบทบาทเป็นผู้นำอย่างชัดเจน นอกจากนี้ โรงเรียนยังมีนโยบายส่งเสริมให้ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกมากกว่าผู้สั่งการ ส่งผลให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับนักเรียนและผู้ปกครองในการแสดงความคิดเห็นและเข้าร่วมกิจกรรม การจัดโครงสร้างงานกิจการนักเรียน 10 งานที่ชัดเจนและการมีระบบการประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ทำให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจบทบาทหน้าที่และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Noikhlai (2016) ที่พบว่าแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และสอดคล้องกับแนวคิดของ Pateman (2022) ที่เสนอว่าการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่มองเห็นผลได้ชัดเจนที่สุดและสร้างความรู้สึกร่วมกัน

ในทางตรงกันข้าม ด้านการติดตามและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.55$, S.D. = 0.71) ซึ่งอาจเนื่องมาจากโรงเรียนพรตพิทยพยัตยังมีระบบการติดตามและประเมินผลที่เน้นการประเมินจากบนลงล่างเป็นหลัก โดยผู้บริหารและครูเป็นผู้กำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมิน ขณะที่นักเรียนและผู้ปกครองมีบทบาทเป็นผู้รับการประเมินมากกว่าผู้ร่วมประเมิน นอกจากนี้ ระบบข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนอาจยังไม่เอื้อต่อการเข้าถึงและการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การขาดเครื่องมือและแบบฟอร์มการประเมินที่เข้าใจง่ายสำหรับนักเรียนและผู้ปกครอง รวมทั้งการที่ผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายยังไม่มั่นใจในความรู้และทักษะด้านการประเมิน ทำให้การมีส่วนร่วมในด้านนี้จึงมีประสิทธิภาพต่ำกว่าด้านอื่น ๆ การขาดการอบรมเฉพาะด้านเรื่องการติดตามและประเมินผลสำหรับผู้เกี่ยวข้องนอกเหนือจากครู และการไม่มีกลไกการรายงานผลและการให้ข้อมูลป้อนกลับที่เป็นระบบ ยังเป็นอุปสรรคต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในด้านนี้ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thompson และ Rodriguez (2020) ที่ศึกษาความท้าทายในการสร้างการมีส่วนร่วมในการประเมินผลของสถานศึกษาในออสเตรเลีย พบว่าการประเมินผลเป็นด้านที่มีการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดเนื่องจากความซับซ้อนทางเทคนิคและการขาดความเชื่อมั่นของผู้เกี่ยวข้อง

จากข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม พบประเด็นสำคัญหลายด้าน ได้แก่ ความจำเป็นในการพัฒนาระบบสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างทักษะการมีส่วนร่วม การสร้างแรงจูงใจ และการบูรณาการเข้ากับหลักสูตร ข้อเสนอแนะเหล่านี้อาจสะท้อนถึงการที่โรงเรียนพรตพิทยพยัตยังมีช่องว่างในการสื่อสารสองทางระหว่างฝ่ายบริหารกับผู้เกี่ยวข้อง การที่ระบบการสื่อสารส่วนใหญ่ยังเป็นแบบทางเดียวจากบนลงล่าง ทำให้ผู้เกี่ยวข้องรู้สึกขาดโอกาสในการแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม นอกจากนี้ การขาดโปรแกรมการพัฒนาศักยภาพอย่างเป็นระบบสำหรับครู นักเรียน และผู้ปกครอง ในเรื่องทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการแก้ไขปัญหา ส่งผลให้การมีส่วนร่วมยังไม่เต็มศักยภาพ การไม่มีระบบการให้การยอมรับและแรงจูงใจที่เป็นรูปธรรม เช่น การมอบประกาศนียบัตรเกียรติคุณ การจัดอันดับผลงาน หรือการประกาศเกียรติคุณ ทำให้ผู้ที่มีส่วนร่วมขาดแรงจูงใจในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonrodram (2025) ที่พบว่านักเรียนจำเป็นต้องพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Miller และ Campbell (2021) เกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ที่เน้นความสำคัญของการสื่อสาร การพัฒนาศักยภาพ และการสร้างแรงจูงใจ

2. วัตถุประสงค์ข้อ 2 แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 ด้าน สะท้อนถึงการนำแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้กับบริบทของการบริหารกิจการนักเรียนอย่างเป็นระบบ ผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิแสดงให้เห็นว่าแนวทางมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.49) และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.41$, S.D. = 0.55) ผลการประเมินนี้สอดคล้องกับงานวิจัยหลายชิ้น เช่น งานวิจัยของ Thongsri et al. (2014) ที่พบว่ารูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผ่านการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์โดยผู้มีส่วนได้เสียอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wongwatkesom and Thiantet (2024) ที่พบว่าแนวทางการบริหารกิจกรรมสถานักเรียนในโรงเรียน มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Anderson และ Lee (2022) ที่พัฒนาแนวทางมีส่วนร่วมในโรงเรียนมัธยมศึกษาในแคนาดา พบว่าการใช้กรอบการมีส่วนร่วม 5 ด้านมีความเหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

โครงสร้างแนวทางที่ประกอบด้วย 5 ด้านการมีส่วนร่วม มีความสอดคล้องกับงานวิจัยในบริบทไทยหลายชิ้น เช่น งานวิจัยของ Boonrodram (2025) ที่พบว่าองค์ประกอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก และงานวิจัยของ Rungarun and Trairat (2024) ที่นำเสนอแนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย แสดงให้เห็นว่ากรอบการมีส่วนร่วม 5 ด้าน เป็นแนวคิดที่เหมาะสมกับบริบทการศึกษาไทย

ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมสูง ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.46) ซึ่งอาจเนื่องมาจากโรงเรียนพรตพิทยพยัตได้มีประสบการณ์ในการจัดการประชุมและการระดมความคิดเห็นจากการดำเนินงานในด้านอื่น ๆ มาก่อน ทำให้ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าการขยายแนวคิดนี้ไปสู่การวางแผนแบบมีส่วนร่วมเป็นไปได้ การที่โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารที่ค่อนข้างยืดหยุ่นและเปิดโอกาสให้มีการปรึกษาหารือระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ทำให้การจัดตั้งคณะทำงานบูรณาการและการจัดเวิร์กช็อปการวางแผนแบบมีส่วนร่วมเป็นกลไกที่สามารถดำเนินการได้โดยไม่ขัดแย้งกับวัฒนธรรมองค์กรที่มีอยู่ นอกจากนี้ ประสบการณ์ของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมขนาดใหญ่ เช่น งานกีฬา งานวันสำคัญต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยการวางแผนร่วมกันระหว่างหลายฝ่าย ทำให้ผู้เกี่ยวข้อง

มีทักษะและประสบการณ์พื้นฐานในการวางแผนแบบมีส่วนร่วมอยู่แล้ว ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Noikhilai (2016) ที่แม้จะพบว่าด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในการมีส่วนร่วมของชุมชน แต่ก็ยังอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nakamura และ Wilson (2021) ที่ศึกษาการวางแผนแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนในญี่ปุ่น พบว่าการมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นการวางแผนส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการอย่างมีนัยสำคัญ

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีความเหมาะสมสูงเช่นกัน ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.46) ซึ่งอาจเนื่องมาจากโรงเรียนพรตพิทยพยัตมีระบบสภานักเรียนที่ดำเนินการมาเป็นเวลานานและมีบทบาทในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ของโรงเรียนในระดับหนึ่งอยู่แล้ว ทำให้การขยายบทบาทของสภานักเรียนให้เป็นกลไกการตัดสินใจหลักเป็นการพัฒนาต่อยอดจากพื้นฐานที่มีอยู่ นอกจากนี้ วัฒนธรรมของโรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับการฟังความคิดเห็นของนักเรียนและมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้งผู้นำนักเรียน การประชุมระดับชั้น ทำให้ผู้เกี่ยวข้องคุ้นเคยกับกระบวนการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม การที่ผู้บริหารโรงเรียนมีความเปิดเผยและเต็มใจรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครองและชุมชน ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การประชุมผู้ปกครอง เว็บไซต์โรงเรียน สื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลให้การจัดทำประชาคมและการสำรวจความคิดเห็นเป็นวิธีการที่เหมาะสมและน่าจะประสบความสำเร็จ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Suchatlampong (2020) ที่เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก โดยเน้นการบุกเบิกงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนสู่ระดับชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wongwatkesom and Thiantet (2024) เกี่ยวกับการบริหารกิจการสภานักเรียน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Garcia และ Martinez (2023) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการตัดสินใจในโรงเรียนมัธยมศึกษาในสเปน พบว่าการมีเสียงในการตัดสินใจส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ด้านการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรมีความเป็นไปได้สูงสุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.51) ซึ่งอาจเนื่องมาจากโรงเรียนพรตพิทยพยัตมีประสบการณ์ในการระดมทรัพยากรจากผู้ปกครองและชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบของการสนับสนุนงบประมาณ การบริจาคอุปกรณ์ การมาเป็นวิทยากร และการให้บริการด้านต่าง ๆ ทำให้มีเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานภายนอกอยู่แล้ว การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ทำให้มีโอกาสเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่หลากหลาย ได้แก่ โรงพยาบาล หน่วยงานราชการ มหาวิทยาลัย องค์กรเอกชน และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร การที่โรงเรียนมีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับในด้านการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ เต็มใจให้ความร่วมมือและสนับสนุน นอกจากนี้ การมีเครือข่ายศิษย์เก่าที่แข็งแกร่งและประสบความสำเร็จในสาขาอาชีพต่าง ๆ เป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญทั้งในด้านการเงิน ความรู้ และการสร้างเครือข่าย การมีระบบการบริหารการเงินที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ ส่งผลให้ผู้สนับสนุนมีความมั่นใจในการให้ความช่วยเหลือ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Patel และ Brown (2022) ที่ศึกษาการระดมทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนในอินเดีย พบว่าการสร้างเครือข่ายชุมชนช่วยเพิ่มทรัพยากรทั้งการเงินและไม่ใช้การเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลมีความเป็นไปได้ต่ำสุด ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.61) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด ซึ่งอาจเนื่องมาจากโรงเรียนพรตพิทยพยัตยังมีระบบการติดตามและประเมินผลที่ยึดติดกับรูปแบบดั้งเดิม โดยเน้นการใช้แบบฟอร์มและเกณฑ์การประเมินที่ซับซ้อนเกินไปสำหรับผู้ที่ไม่ใช่ครู การขาดเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมในการสนับสนุนการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม เช่น แพลตฟอร์มดิจิทัลที่ใช้งานง่าย ระบบฐานข้อมูลที่เข้าถึงได้ ทำให้การมีส่วนร่วมในด้านนี้มีข้อจำกัด นอกจากนี้ ผู้บริหารและครู

ของโรงเรียนอาจยังมีความกังวลเรื่องความน่าเชื่อถือและความแม่นยำของข้อมูลหากให้ผู้ที่ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน การขาดแนวทางและมาตรฐานที่ชัดเจนในการให้นักเรียนและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล รวมทั้งการไม่มีการอบรมหรือพัฒนาทักษะการประเมินให้กับผู้เกี่ยวข้อง นอกเหนือจากครู ส่งผลให้ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นที่แตกต่างกันเรื่องความเป็นไปได้ของการนำแนวทางนี้ไปปฏิบัติ ความกังวลเรื่องระยะเวลาที่ต้องใช้ในการสร้างความเข้าใจและพัฒนาทักษะการประเมินให้กับผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้เห็นว่าการนำไปปฏิบัติมีความท้าทายมากกว่าด้านอื่น ๆ

6. องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

การมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนพรตพิทยพยัตอยู่ในระดับมากโดยรวม โดยด้านการดำเนินงานมีคะแนนสูงสุด ขณะที่ด้านการติดตามประเมินผลต้องพัฒนา ผู้วิจัยจึงพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม 5 ด้าน ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินงาน การตัดสินใจ การติดตามประเมินผล และการสนับสนุนทรัพยากร โดยเน้นการให้นักเรียนเป็นผู้นำและขับเคลื่อนกิจกรรม มีระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิแสดงว่าแนวทางมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับสูง แต่ควรมีการทดลองนำร่องและเพิ่มการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วม

7. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย (Recommendations)

7.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนพรตพิทยพยัต

1.1 การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากเป็นด้านที่มีคะแนนต่ำสุดทั้งในสภาพปัจจุบัน ($\bar{x} = 3.55$) และความเป็นไปได้ ($\bar{x} = 4.17$) โรงเรียนควรจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการประเมินแบบมีส่วนร่วมแก่ครู นักเรียน และผู้ปกครอง พัฒนาเครื่องมือการประเมินที่เข้าใจง่าย และสร้างระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ผลได้

1.2 การทดลองนำร่องแบบค่อยเป็นค่อยไป เริ่มจากการนำแนวทางไปทดลองใช้ในงานที่มีพื้นฐานการมีส่วนร่วมดีแล้ว เช่น งานคณะสี หรือ งานระดับชั้น ก่อนขยายผลไปยังงานอื่น ๆ เพื่อลดความเสี่ยงและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

2.1 การสนับสนุนการขยายผล ควรสนับสนุนให้โรงเรียนในสังกัดนำแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมไปปรับใช้ โดยจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน

2.2 การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ควรจัดอบรมผู้บริหาร ครู และบุคลากรเกี่ยวกับแนวคิดและวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน

2.3 การพัฒนานโยบายสนับสนุน ควรกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน

7.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยติดตามผลการนำแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมไปปฏิบัติ โดยศึกษาผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง และพัฒนาการของนักเรียนในระยะยาว

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคในการสร้างการมีส่วนร่วม รวมทั้งแนวทางการจัดการกับอุปสรรคเหล่านั้น

3. ควรมีการศึกษาเจาะลึกเกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรภายนอก และภาคีเครือข่ายในการบริหารกิจการนักเรียน เพื่อสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของสังคม

เอกสารอ้างอิง

- Anderson, M., & Lee, S. (2022). Participatory approaches in secondary education: A Canadian perspective. *Journal of Educational Management*, 45(3), 234-251.
- Best, J. W., & Kahn, J. V. (1997). *Research in education* (7th ed.). Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Boonrodram, S. (2025). Development of participatory student support system to enhance life skills competency of students at Ban Khlong Hin School. *Journal of Education Nakhon Ratchasima College*, 4(1), 100-112.
- Davis, K., & Newstrom, J. W. (1985). *Human behavior at work: Organizational behavior* (7th ed.). New York, NY: McGraw-Hill.
- García, L., & Martinez, R. (2023). Student participation in decision-making: Impact on engagement and achievement in Spanish secondary schools. *International Journal of School Management*, 38(2), 178-195.
- Koontz, H., & O'Donnell, C. (1990). *Principles of management: An analysis of managerial functions* (8th ed.). New York, NY: McGraw-Hill.
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and value*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Miller, J., & Campbell, D. (2021). Supporting factors for participation in educational institutions: Communication, capacity building, and motivation. *School Administration Review*, 36(1), 89-106.
- Nakamura, T., & Wilson, A. (2021). Collaborative planning in Japanese schools: Effects on project success. *Asian Educational Research*, 29(3), 156-172.
- Noikhlai, P. (2016). A study of community participation approaches in school administration under Phra Nakhon Si Ayutthaya Municipality. *Valaya Alongkorn Research and Development Journal Under Royal Patronage in Humanities and Social Sciences*, 11(3), 35-43.
- Patel, S., & Brown, M. (2022). Community-based resource mobilization in Indian schools: Network effectiveness study. *Global Education Review*, 41(2), 203-219.
- Pateman, C. (2022). *Participation and democratic theory: Contemporary applications*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Rongsak, P., & Thiamklang, O. (2025). Teacher and staff participation in school administration at Prathai School, Prathai District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Education Nakhon Ratchasima College*, 4(1), 47-56.

- Rüngarun, S., & Trairat, P. (2024). Guidelines for student affairs administration to promote eight desirable characteristics based on sustainable development concept of Sahawittayakhet Tha Chin School Group under Samut Sakhon Primary Educational Service Area Office. *Bhawana Review*, 4(02), AR 23–44.
- Saensuk, R., Panyasai, W., & Rojananiti, S. (2024). Guidelines for student affairs administration in schools under Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1. *Panyaphat Social Science Journal*, 6(4), 581–594.
- Stoner, J. A. F., & Freeman, R. E. (1992). *Management* (5th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Suchatlampong, N. (2020). Guidelines for developing student affairs administration at Rajvinit Secondary School based on global citizenship concept. *Master's Thesis in Educational Administration, Faculty of Education, Chulalongkorn University*.
- Thompson, R., & Rodriguez, M. (2020). Challenges in creating participatory evaluation in Australian educational institutions. *Educational Assessment International*, 35(4), 312-329.
- Thongsri, O., et al. (2014). Participatory student affairs administration model of secondary schools under Secondary Educational Service Area Office. *Chantrakasem Journal*, 20(38), 143–151.
- Wongwatkesom, W., & Thiantet, B. (2024). Parental participation in school administration at Ban Khok Bai Bua School under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 3. *Journal of Education Nakhon Ratchasima College*, 3(1), 38-48.